

Placówka "ESTEZET"
L.dz. 592/44
New York, dn. 15.VI.44
Reakcja Ukraińców na
przyjazd Premiera R.P.
do Stanów Zjednoczonych.
Zr. Ref. Ukr. Konsulatu RP.
w New Yorku

592

Szef Oddz. Inf. Wyw. Szt. N.W.
/przez Szefa Wydz. Wyw./

Melduję, że przyjazd Premiera Mikołajczyka do Stanów Zjednoczonych wywołał we wszystkich kołach ukraińskich duże zainteresowanie i zaniepokojenie.

Nacjonaliści są w zasadzie przeciwni jakiegokolwiek bądź porozumieniu polsko-sowieckiemu. Ich nastawienie jest całkowicie wrogie wobec Związku Sowieckiego i nieprzyjazne wobec Polski. Z całym uporem, wbrew niesprzyjającym okolicznościom ~~obrotowym~~, walczą oni o niepodległą Ukrainę i to na tzw. zjednoczonym terytorium /polskiem i sowieckim/. Wyrazem tego stanowiska jest depecha, jaką Ukraiński Komitet Kongresowy wysłał 7go czerwca br. do Departamentu Stanu. W załączeniu przedstawiam odpis tej depechy /zał. 1/. Nawiązując do pobytu Premiera Mikołajczyka Komitet podkreśla w niej, że "wschodnie tereny państwa polskiego - to ukraińskie ziemie." Ukraiński Komitet Kongresowy stwierdza dalej, że "celem ukraińskiej ludności tych ziem jest stworzenie niepodległego państwa ukraińskiego, jakie już istniało po proklamowaniu Zachodniej Republiki Ukraińskiej w 1918 r. i akcie złączenia Zachodniej Ukrainy z Ukraińską Narodową Republiką w 1919 roku." Komitet Kongresowy domaga się w depechy przeprowadzenia plebiscytu "pod ochroną bezpartyjnej alianckiej administracji." Depesza powołuje się również na memoriał Komitetu Kongresowego złożony w Departamencie Stanu jeszcze w 1943 r. Działacze nacjonalistyczni z dużym niezadowoleniem podkreślają, że rząd polski widzi przed sobą tylko porozumienie z Sowietami, bynajmniej nie licząc się z wolą ludności ukraińskiej.

Grupa demokratyczna nie odnosi się negatywnie do możliwości porozumienia polsko-sowieckiego. Odwrotnie nawet, działacze tego odłamu podkreślają, że pokój we Wschodniej Europie zapanować może tylko w wypadku zawarcia tego porozumienia. Jednakowoż żądają oni, aby wzięte były pod uwagę również interesy Ukraińców. Z tego założenia wychodząc, demokraci ukraińscy są zdecydowanymi przeciwnikami projektu linii demarkacyjnej, idącej na wschód od Lwowa. Uważają, że wszelki podział Galicji Wschodniej jest katastrofą dla Ukraińców. Jeden z działaczy tego kierunku, krytykując pomysł linii demarkacyjnej, oświadczył: "Już lepiej, żeby Polska wzięła całą Galicję Wschodnią, aniżeli - dzieliła ją na części."

Sytuacja w grupie demokratycznej staje się więc nieco przychylniejsza dla Polski. Pozytywne nastroje wzrosły tymbardziej, że osoba Premiera cieszy się w tych kołach wielkim szacunkiem i uznaniem. Jak wyżej podkreślono, demokraci ukraińscy są za porozumieniem polsko-sowieckim i uważają, że Premier Mikołajczyk jest w stanie je zawrzeć.

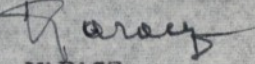
Tego rodzaju nastawienia stwarzają sytuację dość korzystną, ułatwiającą utrzymywanie przyjaznych stosunków z Ukraińcami, niezależnie od stanu rozmów polsko-sowieckich.

Komuniści ukraińscy są ostrożni - wstrzymali się początkowo zupełnie od jakiegokolwiek krytyki działalności Premiera, a nawet przeciwnie - podkreślali pozytywne strony tej działalności. W ciągu ostatnich dwóch dni nastroje krytyczne nieco wzrosły, w każdym razie jednak komunistyczna prasa ukraińska, pisze o sprawach polsko-sowieckich spokojnie, jak-gdyby nie chciała sobie utrudniać stanowiska, na wypadek dojścia do porozumienia.

zał. 1

Kierownik Placówki

MARACZ

Kier. Plac. "Manchester"
do wiadomości

/odpis/

THE UKRAINIAN WEEKLY

New York & Jersey City, Saturday, June 10, 1944

The Honorable Cordell Hull
Secretary of State,
Washington, D.C.

Dear Sir:

On this historic D-Day of the mighty Allied liberation invasion of Nazi-enslaved Europe, when together with other valiant Americans thousands of our young men of Ukrainian descent are fighting heroically to establish bases for a victorious drive on to Berlin and to free enslaved people of the Nazi-occupied countries, it has been reported in the press that conversations have been commenced in Washington between our government officials and the newly arrived Prime Minister Stanislaw Mikolajczyk of Poland in reference to the Soviet-Polish border dispute which our government has been striving to mediate.

These conversations are of concern to us, Americans of Ukrainian descent, for in the Soviet-Polish dispute is involved the post-war fate of Western Ukraine, a territory occupied by some 7 1/2 millions of our Ukrainian kinsmen, who form a greatly preponderant majority there, and many of whom are our relatives. Denied as they are any opportunity to freely express their sentiments in the dispute, they do now, as they always did in the past, instinctively look to us, their American kinsmen, removed from them at most by one generation, to take advantage of the freedom and democracy that are ours here and to speak in their behalf.

Accordingly we Americans of Ukrainian descent, represented in the Ukrainian Congress Committee of America, which was organized at a national congress in Washington in May, 1940 and reorganized at the second national congress last January, do respectfully petition you, Sir, to recommend during the course of the current American-Polish conversations that, for the purpose of alleviating the tension in Eastern Europe and promoting peace and security there after victory is won, an earnest endeavor should be made then to apply the spirit and principles of the Atlantic Charter to the Western Ukrainian situation by means of holding a plebiscite in Western Ukraine for the purpose of determining the true wishes of the population therein on the question of their future national allegiance: whether the Western Ukrainians should prefer association with the Soviet or with the Poles, or, whether they would prefer to reassert their centuries-old freedom-loving traditions by invoking the Act of November 1, 1918 establishing the Western Ukrainian Republic, and the Act of Union of Ukraine of January 1919, uniting their republic with the Ukrainian National Republic of Eastern Ukraine, and proceed as then, 25 year ago, to unite themselves with their fellow kinsmen of Eastern Ukraine and establish, within Ukrainian ethnographic boundaries and embodying the entire 40 million Ukrainian nation, a free and independent and sovereign Ukrainian national state, founded on the traditionally Ukrainian democratic principles, and living in peace, security, and close economic collaboration with their neighboring states.

In order, however that the proposed plebiscite in Western Ukraine be

fair and convincing, that in the words of the Atlantic Charter it constitute "the freely expressed wishes of the peoples concerned," it should be held as recently recommended by such an impartial and authoritative American observer as William Henry Chamberlin, "without the presence of either Soviet or Polish troops or police. Local order could be maintained by a United Nations police force, recruited from nationals of countries that had no interest in the outcome of the vote."

It is our deep conviction that the unbreakable and centuries-old will to control their own national destinys and live their own national life would be again clearly demonstrated by our Ukrainian kinsmen in their native but foreign occupied land if they would get the opportunity to express their will and eishes in the matter freely and without alien coercion and interference.

Any clarification you may need of our above expressed views may be found in our Memorandum on the Ukrainian situation of October 9, 1943 and kindly acknowledged October 21, 1943 in your name, Sir, by Mr. John D. Hickerson, Assistant Chief, Division of European Affairs.

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P.O. Box 721, Churst St. annex, New York 8, N.Y.

Stephen Shumeyko, president